

Anlatıcı ve Bakış Açısı

Anlatıcı Nedir Ne Demektir

Anlatıcının rolü, **edebiyat** eserlerinde olayları okura aktaran kişi olarak karşımıza çıkar. Bu noktada, eserin yazarı gerçek bir kişi iken anlatıcı, soyut bir figürdür. Başka bir deyişle, anlatıcı ile yazar aynı kişi değildir; yazar, eserini oluştururken anlatıcıyı hayal eder ve bu soyut karakter aracılığıyla hikayeyi okuyucuya sunar.

Bu anlamda, anlatıcı edebiyatın gizemli bir figürüdür. Yazarın yaratıcılığı ile hayat bulan bu karakter, okuyucuya hikayenin iç dünyasını aktarmak, karakterlerin duygularını ve düşüncelerini paylaşmak gibi önemli görevleri üstlenir. Anlatıcının bakış açısı, hikayenin anlatım tarzını belirler ve okuyucunun olayları nasıl algılayacağını etkiler.

Anlatıcının bu rolü, edebiyat eserlerini zenginleştirir ve okuyucuyu hikayenin derinliklerine çeker. Yazar ile anlatıcı arasındaki bu ayrım, eserlerin daha karmaşık ve ilgi çekici hale gelmesini sağlar. Dolayısıyla, anlatıcının varlığı, edebiyatın büyümesini ve çekiciliğini artırır. **Anlatıcı**; eserlerin iç dünyasında olup biten olayları, sorunları, kahramanları, mekânı ve zamanı gören, bilen, duyardır. Hikâye ve roman gibi anlatmaya bağlı edebî metinler **birinci kişi ağızından** ya da **üçüncü kişi ağızından** anlatılır. Anlatım ya hâkim ya kahraman ya da gözlemci bakış açısıyla verilir.

Hâkim (İlahi) bakış açısı

Hâkim bakış açısıyla anlatılan bir hikayede, anlatıcı kendisini “ben” olarak ifade etmez, her zaman üçüncü tekil kişi olan “o” zamiriyle konuşur. Bu bakış açısının özelliği, anlatıcının olaylara üstün bir bilinçle yaklaşmasıdır. Anlatıcı, hikayenin içindeyken her şeyi bilir, tüm zamanlarda ve her yerde bulunur gibi hissettirir.

Hâkim bakış açısı kullanılan eserlerde anlatıcı, olayların ve karakterlerin tamamına hâkimdir. Hikayenin içinde dolaşırken, kahramanların duygularını, düşüncelerini ve iç dünyalarındaki karmaşıklıkları anlama yeteneğine sahiptir. Bu anlamda, karakterlerin zihinsel süreçlerini, iç monologlarını ve kafalarından geçenleri okuyucuya aktarır.

Bu tür bir anlatıcı, okuyucuya karakterlerin derinliklerine ve duygusal deneyimlerine daha yakından bakma fırsatı sunar. Olayları ve ilişkileri daha derinlemesine anlayabilmek, okuyucuyu hikayenin içine çeker ve karakterlerle daha fazla bağ kurmalarını sağlar. Bu sayede, hâkim bakış açısıyla yazılan eserler, okuyuculara zengin ve ayrıntılı bir deneyim sunar.

Tanrısal Hakim İlahi Bakış Açısı Örneği

Başka bir zamanın başka bir köyünde, gül bahçeleriyle ünlü olan güzel bir kasaba bulunmaktaydı. Bu kasabada yaşayan insanlar, baharın gelmesini büyük bir sabırsızlıkla beklerlerdi, çünkü baharda bu gül bahçeleri tam anlamıyla cennetten bir köşeyi andırırdı. Her renkten ve her türden gül, bu bahçeleri süslerdi ve kasaba halkı bu güzellikleri korumak ve yaşatmak için büyük bir çaba harcardı.

Kasabanın en büyük gül bahçesi, yaşlı ve bilge bir bahçıvanın elindeydi. Bahçıvan, bu güllerin her birine adını kendi özenle vermişti ve onlarla konuşurdu. Bahçesindeki her gül, onun için bir dost ve bir aile üyesiydi. Bir sabah, güneş taptaze bir gün ışığıyla parladığında, bahçıvanın gözleri gözyaşlarıyla doldu. En sevdiği gül, Solin adını taşıyan muhteşem bir beyaz gül, solmuştu.

Hakim (ilahi) bakış açısı, hikayenin olaylarını ve karakterlerini üçüncü tekil kişi olarak anlatırken, olayların ve karakterlerin iç dünyasına da geniş bir bakış sunar. Bu nedenle, olayların derinliklerini ve karakterlerin duygusal deneyimlerini daha kapsamlı bir şekilde açıklar.

Kahraman bakış açısı

Bu anlatım tarzında, hikayenin ilerleyişi, olayların geçtiği mekanlar ve karakterler, eserin ana karakterlerinden biri tarafından sunulur. Anlatıcı, hikayenin tanrısal bir bakış açısına sahip olmayan, diğer karakterler gibi sıradan bir insandır. Bu bakış açısı, ilahi bir anlatıcıya kıyasla daha sınırlıdır ve anlatıcının bilinç sınırları içindedir.

Anlatıcının gördüğü, yaşadığı ve deneyimlediği şeylerle sınırlı olan bu bakış açısı, hikayenin içerdiği bilgileri sınırlar. Yani, anlatıcının aktardığı şeyler sadece gördükleri, duydukları ve yaşadıklarıyla sınırlıdır. O, sadece kendi deneyimlerine dayalı olarak bilgi sunar ve hikayenin evreni yalnızca bu deneyimlerle tanımlar.

Bu tür bir bakış açısı, okuyucuya hikayenin içinde bir karakter gibi hissetme fırsatı sunar. Anlatıcı, kendi deneyimlerine dayalı olarak hikayeyi aktardığı için okuyucu, olayları ve karakterleri anlamada anlatıcının bakış açısını paylaşır. Bu da okuyucunun daha derin bir empati kurmasına ve hikayenin içinde daha fazla kaynaşmasına olanak tanır.

Kahraman Bakış Açısı Örneği

Küçük bir kasaba olan Elmehmet Köyü'nde, herkesin hayranlıkla baktığı bir kahraman yaşardı. Adı Mehmet'ti. Mehmet, sadece fiziksel gücüyle değil, aynı zamanda yüreğiyle de büyük bir kahramandı. Herkesin yardımına koşar, herkesin sorunlarına çözüm bulurdu. Bir gün Elmehmet Köyü'ne kötü bir şey geldi. Köyün su kaynağı kurudu ve insanlar susuz kalmıştı. Bu büyük bir felaketti. Köy halkı çaresizce su aramaya başladı, ama hiçbir sonuç alamadılar. Üzgün bir şekilde köy meydanında toplandılar ve çözümsüzlüklerini tartıştılar.

Tam o sırada Mehmet sahneye çıktı. Güçlü elleriyle kalabalığa seslendi: "Üzülmeyin dostlarım, ben bu sorunu çözebilirim." Köy halkı Mehmet'e umutla bakmaya başladı. Mehmet, birazcık suyun kaldığı son kaynağa gitti ve herkesin gözleri önünde bir mucize gerçekleştirdi. Toprakla sıkı sıkıya bağlantılı bir kuyu kazdı, sonra kuyunun dibine inip,

yer altı sularını buldu ve köye temiz su sağladı.

Elmehmet Köyü halkı, Mehmet'i kurtarıcıları olarak gördü. Ona minnettarlıkla ve sevgiyle baktılar. Mehmet, sadece fiziksel gücüyle değil, aynı zamanda yardımseverliği ve cesaretiyle de bir kahramandı. Köy halkı için her zaman bir umut ışığı olmuştu.

Bu hikaye, kahraman bakış açısıyla anlatılmıştır çünkü hikayenin olayları ve karakterleri, Mehmet'in gözünden ve deneyimleri üzerinden sunulmuştur. Okuyucu, Mehmet'in duygusal deneyimlerini ve düşüncelerini daha yakından görebilir. Bu bakış açısı, kahramanın iç dünyasını ve karakter gelişimini daha derinlemesine anlatmada etkilidir.

Anlatıcı Bakış Açısı

Gözlemci bakış açısı

Gözlemci bakış açısı, bir hikayeyi anlatırken kahraman bakış açısına benzeyen bir perspektife sahiptir. Ancak, bu iki yaklaşım arasındaki temel fark, gözlemci anlatıcının hikayenin gelişimi ve sonucunda etkili bir şekilde rol oynamamasıdır. Gözlemci bakış açısı, olayların akışında etkisi olmayan bir kişi olarak kalır. Gözlemci, etrafında gelişen olayları adeta bir kamera gibi kaydeder ve bu gözlemlerini tarafsız bir şekilde okuyucuya sunar. Gözlemci anlatıcı, ilahi anlatıcı gibi her şeyi bilemez ve hikayenin karakterleri gibi düşünmez.

Bu bakış açısıyla anlatılan bir hikayede, anlatıcı olayların içinde yer almaz ve karakterlerin yerine geçmez. Onun görevi sadece olayları ve karakterlerin davranışlarını gözlemlemek ve bu gözlemleri okuyucuya aktarmaktır. Bu sayede okuyucu, hikayenin iç dünyasına daha yakından bakma fırsatı bulur. Gözlemci anlatıcı, olayların nedenlerini ve sonuçlarını analiz etmek yerine, olayların doğal akışına sadık kalır ve okuyucuya olayların nasıl geliştiğini gösterir.

Gözlemci bakış açısı, hikayenin nesnel bir şekilde sunulmasını sağlar ve okuyucuya olaylara kendi yorumunu katma özgürlüğü verir. Bu bakış açısı, hikayenin karakterlerini ve olaylarını daha objektif bir perspektiften görmeyi mümkün kılar. Bu da okuyucunun hikayeyi daha bağımsız bir şekilde değerlendirmesine ve yorumlamasına yardımcı olur.

Gözlemci Bakış Açısı Örneği

“Kütüphane Sessizliği”

Bir sabah güneş tüm ışıltısıyla parlıyordu. Ben, küçük kasabanın kütüphanesinde oturmuş, sessizliği ve huzuru hissediyordum. Bu kütüphane, benim için sığınak gibiydi; her zaman sessizliğin ve kitapların büyüüne kapılırdım.

Kütüphanenin ortasında büyük bir masa vardı ve üzerinde kitaplar diziliydi. Ben, bu masada oturmuş, bir kitabın sayfalarını çevirirken, etrafı gözlemliyordum. Kütüphaneye gelen insanlar sessizlik içinde kitaplarını okuyor ya da çalışıyorlardı.

Karşımda, yaşlı bir kadın oturuyordu. Gözlüğünü takmış, bir kitabın içine dalmıştı. Yavaşça sayfaları çevirirken dudakları sessizce kelimeleri okuyordu. Gözlerinde kitabın içinde kaybolmuş bir ifade vardı. Onun bu derin odaklanışını gözlemlemek, kitapların insanları nasıl büyülediğini ve kelimelerin nasıl hayat bulduğunu anlamama yardımcı oldu.

Kütüphanenin arka köşesinde, iki genç öğrenci sessizce ders çalışıyordu. Kitaplar ve defterlerle çevrelenmişlerdi ve ara sıra birbirlerine sorular soruyorlardı. İşbirliği içinde çalışmalarını izlemek, öğrenmenin ve bilgiye ulaşmanın önemini hatırlattı.

Kütüphanenin duvarlarındaki tabloları gözlemlerdim. Her biri farklı bir manzara ya da sanatsal eser resmedişti. Resimler, sessizliği ve huzuru daha da derinleştiren bir atmosfer yaratıyordu. Ressamların bakış açıları, tabloların güzelliğini ve çeşitliliğini görmemi sağladı.

Kütüphanenin köşesindeki büyük pencereden dışarı bakarak, kasabanın sokaklarını izledim. İnsanlar yavaşça yürüyor, kuşlar ağaçlarda cıvı cıvı ötüyordu. Bu sakin an, kütüphanenin içindeki sessizlikle dış dünya arasındaki tezatı hissettirdi.

Bu öykü, gözlemci bakış açısına bir örnektir çünkü anlatıcı, olayları ve karakterleri dışarıdan bir gözlemci gibi izlemektedir. Anlatıcı, iç düşüncelerini veya duygularını paylaşmaz, sadece olayları ve çevresini tarafsız bir gözlemci gibi aktarır. Bu bakış açısı, okuyuculara olayların ve karakterlerin kendi kendilerine anlamlarını çıkarmaları için fırsat sunar. Bu şekilde, okuyucuların hikayeyi kendi deneyimleri ve yorumları doğrultusunda anlamlandırmalarına izin verir. Gözlemci bakış açısı, anlatıyı daha nesnel ve objektif bir şekilde sunma amacı taşır.